

De voorzichtige bedrijfseconoom in crisistijd

Door Ard Jan Biemond, Harry Commandeur en Henri Slob

Gepubliceerd op: 24-03-2020. © 2020, Erasmus Institute for Business Economics

Naar aanleiding van de coronacrisis schrijven Ard Jan Biemond, Harry Commandeur en Henri Slob een drieluik over de bedrijfseconomische lessen die we van deze crisis kunnen leren. In het eerste artikel bespreken ze het belang van voorzichtigheid door de bedrijfseconoom in en voor een crisistijd.

Ard Jan Biemond is secretaris bij het Erasmus Economics and Theology Institute, Harry Commandeur is hoogleraar Industriële Economie en Bedrijfshuishoudkunde aan de Erasmus Universiteit en Henri Slob is junior onderzoeker bij het Erasmus Institute for Business Economics.

Momenteel bevinden we ons in ongekende en onvoorziene economische omstandigheden. Net als in de Middeleeuwen worden samenleving, bedrijfsleven en overheid geconfronteerd met de uitbraak van een besmettelijke ziekte waarvoor geen pasklare oplossing bestaat. Medisch gezien is bestrijding van het nieuwe coronavirus (nog) niet mogelijk, slechts het ondersteunen van de zieke en zijn immuunsysteem.

Daarom hebben veel overheden gegrepen naar het al even middeleeuwse middel van de quarantaine en sociale isolatie. Deze methode remt de verspreiding van de ziekte af, maar zet daarnaast een even sterke rem op de economische bedrijvigheid. De economische crisis die in het verschiet lag is daardoor nu ongetwijfeld begonnen. Hoe deze er precies uit zal zien, zal de toekomst uitwijzen. Wel is duidelijk dat veel bedrijven met een betere voorbereiding nu minder schade hadden kunnen lijden.

Wij zullen in een drietal artikelen ingaan op de bedrijfseconomische aspecten van deze crisis. De crisis is namelijk een goede illustratie van een aantal economische inzichten. In dit eerste artikel reflecteren wij op het belang van het nastreven van bevredigende winst om crises het hoofd te kunnen bieden. Zonder een voorzichtig financieel beleid en het beperken van de zogeheten hefboom zal een bedrijf geen poot hebben om op te staan in een crisis. Bovendien kan een bedrijf dat een bevredigende winst heeft nagestreefd, de kans grijpen om van de indirecte effecten van de crisis te profiteren.

Voorzichtigheid

Bij het voeren van een bedrijfshuishouding staan van oudsher de beginselen van goed koopmansgebruik centraal. Een belangrijk begrip hierbinnen is het voorzichtigheidsbeginsel. Dit houdt in dat inkomsten pas gerekend worden wanneer ze gerealiseerd zijn, maar dat verliezen al genomen worden zodra ze verwacht worden. Zodoende rekent het bedrijf zich niet rijker dan het is.

Dat is belangrijk voor de continuïteit van de onderneming. Als zich een onverwachte crisis aandient, staat een voorzichtig bedrijf niet onmiddellijk met lege handen.

Daarnaast is het nodig om voor moeilijke tijden voldoende vet op de botten te hebben. Dit wordt enerzijds verkregen door in betere tijden voldoende winst te halen. Die winst kan vervolgens in de vorm van reserves worden weggezet, zodat er een buffer is om moeilijke tijden door te komen. Het is daarom belangrijk om genoeg te nemen met een bevredigend winstpercentage en een gedeelte van de winst te reserveren voor de toekomst. Zoals Martin Hoogendoorn (2020) bepleit, is het belangrijk bij het nemen van winst niet alleen naar de korte, maar ook naar de lange termijn te kijken. Het nemen van teveel winst op de korte termijn schaadt de winst op de lange termijn. Het is daarom belangrijk om op de korte termijn voldoende belangen af te wegen.

Hefboom

Uit voorzichtigheidsoogpunt is naast het te nemen winstpercentage ook de hoeveelheid vreemd vermogen relevant. Het lijkt aantrekkelijk om een onderneming met veel vreemd vermogen te financieren, omdat het hefboomeffect dan de ROE verhoogt en dit fiscale voordelen oplevert. Daarnaast zijn de rentes dermate laag dat lenen (vrijwel) gratis is. Daarom hebben vele bedrijven een aanzienlijk deel van hun financiering via vreemd vermogen opgebouwd.

Het aantrekken van relatief veel vreemd vermogen is echter risicovol. In tijden van crisis drogen de inkomsten op, en als de schuldeisers dan hun rente of zelfs hun geld terug willen zien, dreigt voor de onderneming een faillissement. Vanuit het voorzichtigheidsoogpunt is het dus beter om slechts in beperkte mate vreemd vermogen aan te trekken.

Kortom, het voorzichtigheidsbeginsel noopt de bedrijfseconoom tot genoegen nemen met een bevredigende winst, het aanleggen van reserves en het beperken van vreemd vermogen. De coronacrisis laat zien hoe belangrijk deze voorzichtigheid is. Deze crisis is een zogeheten *zwarte zwaan*: de gebeurtenis zelf was niet te voorzien, maar dat er van tijd tot tijd een dergelijke gebeurtenis komt, is zeker. Voorzichtige bedrijven nemen voorzorgen en kunnen zich in alle rust op maatregelen bezinnen, terwijl bij andere bedrijven het water tot aan de neus komt en een faillissement dreigt.